

STO PADESÁT LET OD NAROZENÍ ING. FRANTIŠKA HERLESE

Jméno ing. Františka Herlese, dr. h. c., dnes nejspíše většině čtenářů Listů cukrovarnických a řepářských mnoho neříká, je však i jeho zásluhou, že mohou dnes toto periodikum otevírat. Není to však zdaleka jediný přínos, za který tomuto muži české cukrovarnictví vděčí. Sto padesáté výročí narození Františka Herlese, které připadá na letošní poslední dubnový den, je jistě vhodnou příležitostí si tuto osobnost krátce připomenout.

Zastavme se nejdříve u působení ing. Herlese v redakcích odborných cukrovarnických časopisů, které na našem území vycházely. V roce 1896 začal spoluredigovat Zeitschrift für die Zuckerindustrie in Böhmen. Tento u nás v němčině vycházející cukrovarnický časopis byl vzhledem k jazykové přístupnosti hlavním

informačním kanálem cukrovarnického průmyslu z českých zemí pro zahraničí. Po smrti prof. Preise v roce 1916 pak Herles řízení tohoto časopisu převzal (po vzniku ČSR se název listu změnil na Zeitschrift für Zuckerindustrie der českoslovenschen Republik). Zároveň s převzetím redakce německy tištěného periodika přijal po Preisovi i roli hlavního a odpovědného redaktora Listů cukrovarnických, v češtině vycházejícího souputníka Zeitschriftu. Redakcí obou časopisů řídil až do roku 1924.

Ing. František Herles byl také autorem více než sta odborných článků, ve kterých publikoval výsledky své práce. Její těžišť bylo v chemické laboratoři. Po studiu chemie na Vysoké škole technické v Praze nastoupil Herles v roce 1882 jako chemik do cukrovaru v Cerhenicích, v roce 1883 byl prof. Preisem doporučen do laboratoře cukrovaru ve Zvoleněvsi. Zde se tak osvědčil, že se stal vedoucím laboratoře a technologickým poradcem všech císařských soukromých podniků. Po pronájmu zvoleněvského cukrovaru firmě Benies řídil šéfchemik Herles také laboratoř pro zkoušení řepných semenaček. V roce 1894 se osamostatnil, založil vlastní chemicko-analytickou laboratoř v Praze a brzy se stal soudním znalcem pro cukrovarnictví (i zemědělství a potravinářství). V roce 1906 byl jmenován přísežným chemikem burzovní komory v Praze a ve Vídni. Od roku 1900 byl členem ICUMSA. Byl také členem zkušební komise VŠCHTI, členem Masarykovy akademie práce, dlouholetým funkcionářem i předsedou České společnosti chemické, členem cukrovarnických a jiných spolků.

S Herlesovým jménem se pojí řada objevů. Nelze opomenout metodu přímého stanovení cukernatosti řepy horkou vodní digestí, Herlesovo čeridlo pro stanovení obsahu sacharosu v tmavě zabarvených roztocích (syrobech, melase) či metodu stanovení škrobu polarizací v bramborové kaši. Rozšířeným se stal jeho lis, který byl využíván při šlechtění cukrovky. Za výsledky své práce obdržel Herles řadu ocenění i čestný doktorát na ČVUT.

Je nutné zmínit, že právě František Herles jako první v roce 1893 formuloval požadavek na vznik samostatné Výzkumné stanice cukrovarnické. Byla to však i jeho laboratoř, která pokládala základy proslulosti našeho cukrovarnického výzkumnictví. V ní také získávala první zkušenosti dlouhá řada mladých chemiků.

I když Herles pocházel z chudých poměrů, vlastnil později ve svém rodišti, Čisté u Rakovníka, semenářskou stanici, sady a ovocné školky, na Rakovnicku mu patřil i uhelný důl v Petrovicích. Jeho činorodý život vyhasl 24. října 1938.

Závěrem citujme článek k Herlesovým sedmdesátinám: „máme plnou příčinu zařadit ing. dra Herlesa mezi muže o naší cukrovarnickou analytiku nejzáslušnější“.

Blaboslav Marek

NOVÉ KNIHY

Cukier, Skrobia, Biopaliwo – Cukr, škrob, biopaliwo – 2011

Wydawnictwo Bartens Sp. z o.o., Słubice, ve spolupráci s VUC Praha a. s., 13. vydání, 384 s., ISBN 978-83-930436-4-4.

Naší odborné veřejnosti jistě není třeba dobře zavedený polsko-česko-slovenský kalendář představovat. Letos vyšel již ve třináctém ročníku, v obvyklé úpravě v modrých deskách, s tradičním obsahem: statistickými a technologickými tabulkami, adresáři institucí i podniků, rejstříkem dodavatelů, výbranými právními předpisy ad. Publikace je svým způsobem pokračovatelem nejenom kalendářů VÚC z devadesátých let, ale i historických kalendářů z doby před sto lety, které i formátem připomíná. V rámci produkce Bartens je však také jedním z řady kalendářů, které v různých jazycích vycházejí pro jednotlivé oblasti.

Blaboslav Marek